

DRET URBANÍSTIC DE LA MEDITERRÀNIA, DE JAUME RIBALTA
I HARO¹

El Seminari Permanent i Interuniversitari d'Història del Dret Català Josep Maria Font Rius ha promogut la publicació d'aquest treball de Jaume Ribalta,

1. Barcelona, Universitat Pompeu Fabra i Institut d'Estudis Catalans, 2005, col·lecció «Estudis d'Història del Dret», núm. 1, 309 p.

que ha comptat amb el patrocini de la Universitat Pompeu Fabra i l'Institut d'Estudis Catalans.

L'edició es fa coincidir amb la celebració del norantè aniversari del doctor Josep Maria Font i Rius i amb l'objectiu de recordar la seva insigne figura i donar a conèixer de manera pública els resultats de l'activitat de recerca desenvolupada en el si del Seminari Permanent i Interuniversitari d'Història del Dret Català Josep Maria Font Rius.

L'obra publicada, com expressa el seu prologuista, el doctor Tomàs de Montagut, és un dels resultats finals del treball de recerca dut a terme per Ribalta, el qual va derivar en la seva memòria de tesi doctoral presentada el 2001 a la Universitat de Lleida amb el títol «Ordinacions d'en Sanctacília. Servituds, relacions de veïnatge i límits al dret de propietat en el dret (històric) català».

Com també afirma De Montagut, les *Ordinacions d'En Sanctacília* representen l'expressió escrita d'un dret consuetudinari de la ciutat de Barcelona que va elevar-se a dret general de Catalunya arran de la seva inclusió en les compilacions editades el 1495, el 1589 i el 1704.

Aquesta nova obra de Ribalta és en si mateixa un complement de l'edició crítica d'aquell text de dret municipal que ell mateix prepara. És un ampli i detallat estudi del seu contingut i del dret urbanístic català en el marc de l'Europa mediterrània, com el seu títol expressa. Ben estructurat i amb un llenguatge erudit, el text va acompanyat d'unes nombroses i molt extenses notes a peu de pàgina en les quals sovint es transcriuen fonts jurídiques o es fan els comentaris pertinents sobre allò a què es refereixen, cosa que enriqueix considerablement el treball del nostre autor.

L'estudi se centra en el *ius aedificandi* i les múltiples relacions que deriven d'aquest en la nostra comunitat urbana medieval, i es fa des d'una perspectiva històrica que parteix del dret romà i passa per les seves diferents fases d'evolució fins a la recepció del dret comú.

El primer capítol s'ocupa de l'interessant tema de les immissions des d'un doble punt de vista: com a problema de la convivència urbana i en la seva connexió amb l'urbanisme per mitjà de les relacions de veïnatge.

En el segon capítol Ribalta ens refereix les seves fonts jurídiques bàsiques, els dos textos normatius que ara estudia: el tractat de Julià d'Ascalona (de data indeterminada, però que hom situa a la primera meitat del segle VI) i les mateixes *Ordinacions d'En Sanctacília*, de mitjan segle XIV, redacció privada d'un tal Sanctacília d'unes ordinacions elaborades probablement per Jaume II. Aquestes fonts, segons l'autor, recullen regles jurídiques de veïnatge que estableixen un seguit de límits a l'exercici del dret de propietat.

El tercer capítol se centra en l'edificació com una manifestació del dret de propietat i com a element vertebrador de les relacions de veïnatge en una comunitat. I fa l'anàlisi partint del dret romà arcaic (la *domus* itàlica) i seguint amb el dret romà clàssic (sobretot de l'època tardorepublicana, amb grans transformacions urbanístiques i l'aparició de la *insula*) i el dret romà postclàssic i justinianeu (crisi greu del model ciutadà vigent, revitalització del teixit urbà, introducció dels principis de seguretat i d'higiene en l'ordenació urbana i establiment de distàncies legals de separació entre edificis).

En el quart capítol Ribalta fa l'esforç d'agrupar temàticament els preceptes dels dos textos jurídics, que estudia en dos blocs (un per text). Després en fa una brillant anàlisi comparativa partint de quatre rúbriques: terra, foc, aigua i aire. I la conclusió general a què s'arriba és que ambdós textos són substancialment semblants quant als problemes abordats i les solucions que s'estableixen, tal com posa de manifest l'autor amb cert i acurat detall.

En el cinquè capítol s'aborda una qüestió inevitable: la causa de l'estreta relació entre els dos textos. I es formula aquesta pregunta: obeeix això a una influència cultural o, si són normatives històricament independents, com s'explica aleshores la similitud detectada? Després de verificar la inexistència de relació entre el Tractat de Julià d'Ascalona i les *Ordinacions d'En Sanctacília*, Ribalta considera, amb un discurs ben construït, que la causa de les seves evidents coincidències és el fet que es tracta de dos cossos normatius que intenten resoldre problemes jurídics sorgits de la mateixa convivència ciutadana i propis de qual-sevol societat urbana; problemes semblants en ambdues organitzacions socials i que són solucionats de manera semblant.

Partint d'aquesta constatació, l'autor desenvolupa la seva teoria en relació amb els diversos aspectes continguts i regulats en els dos textos (parets mitgeres, vistes, aigües, etc.).

El llibre acaba amb una extensa relació bibliogràfica de les obres consultades per l'autor i amb uns molt interessants i elaborats índexs d'autors citats, de fonts citades jurídiques prejustinianees i justinianees, bizantines, medievals i contemporànies i, particularment, catalanes.

Cal felicitar, doncs, Jaume Ribalta pels resultats obtinguts amb aquest treball que ara posa a l'abast dels estudiosos del dret, de manera especial dels de la història del dret i de les institucions catalanes.

Josep Serrano Daura
Universitat Internacional de Catalunya